

ผลคำวินิจฉัยคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า
กรณีผู้ประกอบการธุรกิจแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าออนไลน์
กำหนดราคาค่าธรรมเนียมโดยมีการปิดเศษ

ระหว่าง	นางสาว ช.	ผู้ร้อง
	บริษัท ป.	ผู้ถูกร้อง

ข้อร้องเรียน

เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ นางสาว ช. (ผู้ร้อง) ซึ่งเป็นผู้ขายสินค้าผ่านแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าออนไลน์ของบริษัท ป. (ผู้ถูกร้อง) มีจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า สรุปความได้ว่า ผู้ถูกร้องเก็บค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมจากผู้ขายโดยแสวงหาผลประโยชน์จากการปิดเศษสตางค์เป็นหลักหน่วยในทุกคำสั่งซื้อ เช่น สินค้าราคา ๑๐๐ บาท ค่าจัดส่ง ๓๐ บาท รวม ๑๓๐ บาท ผู้ถูกร้องคิดค่าธรรมเนียมร้อยละ ๒ คำนวณได้ ๒.๖ บาท แต่ผู้ถูกร้องเก็บจากผู้ขาย ๓ บาท โดยปิดเศษสตางค์ขึ้นเป็นหลักหน่วย ซึ่งอาจเป็นการเอาเปรียบทางการค้าอย่างไม่เป็นธรรม และไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การปิดเศษสตางค์ในการชำระค่าสินค้าและบริการของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ที่ลงประกาศในเว็บไซต์

ข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการแสวงหาพยานหลักฐาน ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด ประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (E-Marketplace) ด้วยแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ มีรายได้รวมในปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ และปีงบประมาณ ๒๕๖๓ จำนวน xxx,xxx,xxx บาท x,xxx,xxx,xxx บาท และ x,xxx,xxx,xxx บาท ตามลำดับ ผู้ถูกร้องประกอบธุรกิจในรูปแบบให้บริการพื้นที่บนแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ของตนแก่ผู้ขายในการเปิดร้านค้าเพื่อนำสินค้าเข้ามาวางขายได้ รวมทั้งให้บริการแก่ผู้ซื้อในการค้นหาและซื้อสินค้าจากผู้ขาย โดยมีผู้ถูกร้องเป็นตัวกลางในการรับชำระเงิน ในการนี้ผู้ถูกร้องเก็บค่าตอบแทนจากผู้ขายเป็นค่าธรรมเนียม

/การทำ...

การทำธุรกรรม ซึ่งคำนวณจากราคาสินค้าที่ผู้ซื้อชำระ บวกกับค่าขนส่งสินค้าที่ผู้ซื้อชำระ โดยอัตราค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมล่าสุดที่ผู้ถูกร้องประกาศใช้เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๖๔ คือ กรณีชำระด้วยบัตรเครดิตหรือบัตรเดบิต ชำระเงินปลายทาง หรือบัญชีธนาคาร มีอัตราค่าธรรมเนียมร้อยละ X ส่วนกรณีชำระด้วยบัตรเครดิตแบบผ่อนชำระ มีอัตราค่าธรรมเนียมร้อยละ X โดยแบ่งเป็นค่าธรรมเนียมบัตรเครดิตร้อยละ X และค่าธรรมเนียมการผ่อนชำระร้อยละ X (รวมภาษีมูลค่าเพิ่มแล้ว)

ผู้ถูกร้องเริ่มเก็บค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมจากผู้ขายในแพลตฟอร์มของผู้ถูกร้องเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๒ โดยเก็บจากการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตและเดบิตในอัตราร้อยละ $X.X$ ซึ่งได้ประกาศแจ้งอัตราค่าธรรมเนียมและตัวอย่างการคำนวณให้ทราบล่วงหน้า หลังจากนั้นผู้ถูกร้องได้ประกาศแจ้งเพิ่มประเภทและอัตราค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมพร้อมแสดงตัวอย่างการคำนวณให้ทราบล่วงหน้า นอกจากนี้ในศูนย์ช่วยเหลือและศูนย์การเรียนรู้ผู้ขายในเว็บไซต์และแอปพลิเคชันของผู้ถูกร้องมีการประกาศตัวอย่างการคำนวณค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมให้ทราบโดยทั่วกัน

ผู้ร้องส่งภาพถ่ายหลักฐานการหักค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมของผู้ถูกร้องจำนวน ๒๐ ภาพ ซึ่งปรากฏหลักฐานว่าผู้ถูกร้องหักค่าธรรมเนียมจากผู้ร้องโดยมีการปิดเศษสตางค์ขึ้น จำนวน ๑๙ ภาพ และปิดเศษลงจำนวน ๑ ภาพ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามภาพถ่ายหลักฐานการหักค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมของผู้ถูกร้องจากผู้ขายรายอื่น และตัวอย่างการคำนวณค่าธรรมเนียมที่ผู้ถูกร้องประกาศในเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ซึ่งรับฟังได้สอดคล้องกันว่า กรณีที่คำนวณค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมแล้วมีเศษสตางค์ ผู้ถูกร้องจะมีการปิดเศษสตางค์ขึ้นหรือลงแล้วแต่กรณี โดยสรุปหลักเกณฑ์ได้ว่า หากมีเศษสตางค์น้อยกว่า ๕๐ สตางค์จะปิดลงเป็นศูนย์สตางค์ แต่หากมีเศษตั้งแต่ ๕๐ สตางค์ขึ้นไปจะปิดขึ้นเป็นหนึ่งบาท หลักเกณฑ์การปิดเศษสตางค์ดังกล่าวถูกกำหนดไว้เป็นระบบอัตโนมัติซึ่งใช้บังคับกับการคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมในทุกคำสั่งซื้อ

ผู้ถูกร้องมีหนังสือลงวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๖๔ ชี้แจงข้อเท็จจริงสรุปความได้ว่า ในการคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียม หากมีเศษสตางค์ผู้ถูกร้องจะปิดเศษสตางค์ดังกล่าว โดยอาศัยหลักการปิดเศษสตางค์ตามหลักการคำนวณสากลทั่วไป (universal mathematics standard) โดยจะปิดเศษสตางค์ที่มีค่าเท่ากับหรือมากกว่า ๕๐ สตางค์ขึ้น และจะปิดเศษสตางค์ที่มีค่าน้อยกว่า ๕๐ สตางค์ลง ซึ่งหลักการปิดเศษสตางค์ดังกล่าวเป็นปกติประเพณีที่ใช้กันทั่วไปในทางการค้า และใช้บังคับกับการคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมจากผู้ขายที่เกี่ยวข้องทุกรายอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม ทั้งนี้การปิดเศษสตางค์ขึ้นและลงเป็นไปเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเท่านั้น โดยผู้ถูกร้องไม่ได้มีเจตนาหรือมุ่งหวังที่จะสร้างผลกำไรหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการเอาเปรียบหรือทำให้ผู้ขายที่เกี่ยวข้องได้รับความเสียหายจากการปิดเศษสตางค์ค่าธรรมเนียมดังกล่าว เนื่องจากมีทั้งกรณีที่มีการปิดเศษสตางค์ขึ้นและลง

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามเว็บไซต์ของผู้ประกอบธุรกิจให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (E-Marketplace) รายอื่น พบว่า แพลตฟอร์ม ก. ของบริษัท ก. เก็บค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมจากผู้ขายโดยไม่มีการปิดเศษสตางค์ แต่แพลตฟอร์ม ข. ของบริษัท ข. ระบุว่าหากคำนวณค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมแล้วมีเศษสตางค์จะปิดเป็นจำนวนเต็มที่ใกล้เคียงที่สุด (หน่วยเป็นบาท) ส่วนแพลตฟอร์มอื่น ไม่ปรากฏข้อมูลว่าหากคำนวณค่าธรรมเนียมแล้วมีเศษสตางค์จะมีการปิดเศษหรือไม่

สำหรับส่วนราชการที่มีการกล่าวถึงเรื่องการปิดเศษสตางค์ ได้แก่ กรมการค้าภายใน ซึ่งจัดทำโดยสำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า เมื่อเดือนมกราคม ๒๕๕๘ และลงประกาศในเว็บไซต์ของกรมการค้าภายใน กำหนดหลักเกณฑ์การปิดเศษสตางค์ในการชำระค่าสินค้าและบริการดังนี้ กรณี ๑ ถึง ๑๒ สตางค์ให้ปัดลงเป็นศูนย์สตางค์ กรณี ๑๓ ถึง ๒๔ สตางค์ให้ปัดขึ้นเป็น ๒๕ สตางค์ กรณี ๒๖ ถึง ๓๗ สตางค์ให้ปัดลงเป็น ๒๕ สตางค์ กรณี ๓๘ ถึง ๔๙ สตางค์ให้ปัดขึ้นเป็น ๕๐ สตางค์ กรณี ๕๑ ถึง ๖๒ สตางค์ให้ปัดลงเป็น ๕๐ สตางค์ กรณี ๖๓ ถึง ๗๔ สตางค์ให้ปัดขึ้นเป็น ๗๕ สตางค์ กรณี ๗๖ ถึง ๘๗ สตางค์ให้ปัดลงเป็น ๗๕ สตางค์ กรณี ๘๘ ถึง ๙๙ สตางค์ให้ปัดขึ้นเป็นหนึ่งบาท ส่วนกรณี ๒๕ ๕๐ และ ๗๕ สตางค์ไม่ต้องปิดเศษ โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวเป็นเพียงแนวทางที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในหน่วยงาน มิใช่มาตรการที่กำหนดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๔๖ วรรคห้า กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนว่า “...ในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนแต่ละคนสำหรับเศษของเงินสมทบที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าสิบสตางค์ขึ้นไป ให้นับเป็นหนึ่งบาท ถ้าน้อยกว่านั้นให้ปัดทิ้ง...”

ประเด็นวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า พฤติกรรมการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมโดยมีการปิดเศษของผู้ถูกร้องมีมูลเข้าลักษณะความผิดฐานกำหนดราคาค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๕๐ (๑) หรือความผิดฐานใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

คำวินิจฉัย

กรณีมีประเด็นต้องวินิจฉัยว่า พฤติกรรมการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมโดยมีการปิดเศษของผู้ถูกร้องมีมูลเข้าลักษณะความผิดฐานกำหนดราคาค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๕๐ (๑) หรือความผิดฐานใช้อำนาจตลาดอย่างไม่เป็นธรรมตามมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ หรือไม่

พระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๐ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาดกระทำการในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดหรือรักษาระดับราคาซื้อหรือขายสินค้าหรือค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม...” มาตรา ๕๗ บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการใด ๆ อันเป็นผลให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นในลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้... (๒) ใช้อำนาจตลาดหรืออำนาจต่อรองที่เหนือกว่าอย่างไม่เป็นธรรม...” ประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำต้องห้ามของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งมีอำนาจเหนือตลาด พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๙ กำหนดว่า “การพิจารณาความไม่เป็นธรรมหรือไม่ มีเหตุผลอันสมควรของการกระทำ ให้พิจารณาเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบกัน (๑) เป็นการกระทำที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อนที่มีใช้การดำเนินการตามธุรกิจปกติ (๒) เป็นเงื่อนไขที่มีได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและมิได้แจ้งให้คู่ค้าทราบเป็นการล่วงหน้าภายในระยะเวลาอันสมควรตามแนวทางการค้าปกติของคู่กรณี (๓) เป็นการกระทำที่ไม่สามารถรับฟังได้ด้วยเหตุผลอันชอบธรรมในทางธุรกิจ การตลาดหรือเศรษฐศาสตร์

/ (๔) ปัจจัย...

(๔) ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง” และประกาศคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการพิจารณาการกระทำอันเป็นผลเสียหายแก่ผู้ประกอบการรายอื่น พ.ศ. ๒๕๖๑ ข้อ ๑๑ กำหนดว่า “การพิจารณาความไม่เป็นธรรมของการกระทำ ให้พิจารณาเกณฑ์ดังต่อไปนี้ประกอบกัน (๑) เป็นการกระทำที่ไม่เคยมีการปฏิบัติมาก่อนที่มีใช้การดำเนินการตามธุรกิจปกติ (๒) เป็นเงื่อนไขที่มีได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษรและมีได้แจ้งให้คู่ค้าทราบเป็นการล่วงหน้าภายในระยะเวลาอันสมควรตามแนวทางการค้าปกติของคู่กรณี (๓) เป็นการกระทำที่ไม่สามารถรับฟังได้ด้วยเหตุผลอันชอบธรรมในทางธุรกิจ การตลาดหรือเศรษฐศาสตร์ (๔) ปัจจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง”

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าได้พิเคราะห์ข้อเท็จจริง เอกสารหลักฐาน และข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องรับฟังเป็นที่ยุติว่า ผู้ถูกร้องกำหนดเงื่อนไขในการคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมจากผู้ขาย โดยหากคำนวณค่าธรรมเนียมดังกล่าวแล้วมีเศษสตางค์น้อยกว่า ๕๐ สตางค์ให้ปัดเศษลงเป็นศูนย์สตางค์ แต่หากคำนวณแล้วมีเศษสตางค์ตั้งแต่ ๕๐ สตางค์ขึ้นไปให้ปัดขึ้นเป็นหนึ่งบาท ทั้งนี้ เมื่อได้พิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ประกอบกัน การที่พฤติกรรมกำหนดราคาค่าธรรมเนียมโดยมีการปัดเศษสตางค์จะมีมูลว่าอาจเป็นความผิดตามมาตรา ๕๐ (๑) หรือมาตรา ๕๗ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จะต้องมีความเห็นสมควรเชื่อว่าผู้ถูกร้องใช้การปัดเศษสตางค์ดังกล่าวในการแสวงหาผลประโยชน์เกินสมควรหรือเอาเปรียบผู้ประกอบการรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรมโดยอาศัยโอกาสที่ตนมีอำนาจเหนือตลาดหรืออำนาจตลาด ข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานรับฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีการปัดเศษสตางค์ทั้งขึ้นและลงแม้มีโอกาสที่จะเกิดการปัดขึ้นมากกว่าลงเล็กน้อยเนื่องจากกรณีที่คำนวณเศษสตางค์ได้ ๕๐ สตางค์จะมีการปัดขึ้น แต่ก็เป็นส่วนที่น้อยซึ่งผู้ถูกร้องยอมไม่อาจอาศัยเป็นเครื่องมือในการสร้างผลกำไรอย่างมีนัยสำคัญถึงขนาดจะถือเป็นการแสวงหาผลประโยชน์เกินสมควรหรือเอาเปรียบผู้ประกอบการรายอื่นอย่างไม่เป็นธรรม เหตุผลที่ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า การปัดเศษสตางค์เป็นไปเพื่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ การคำนวณและเรียกเก็บค่าธรรมเนียมเท่านั้น โดยผู้ถูกร้องไม่ได้มีเจตนาหรือมุ่งหวังที่จะสร้างผลกำไรหรือกระทำการใด ๆ อันเป็นการเอาเปรียบหรือทำให้ผู้ขายที่เกี่ยวข้องได้รับความเสียหายจากการปัดเศษสตางค์ค่าธรรมเนียมดังกล่าว **จึงเป็นเหตุรับฟังได้ในทางธุรกิจ** แม้แพลตฟอร์ม ก. ของบริษัท ก. ซึ่งเป็นคู่แข่งกับผู้ถูกร้องในตลาด ผู้ให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กำหนดราคาค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมโดยไม่มีมีการปัดเศษสตางค์ แต่ก็ปรากฏว่าแพลตฟอร์ม ข. ของบริษัท ข. กำหนดราคาค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมโดยหากคำนวณแล้วมีเศษสตางค์จะมีการปัดเป็นจำนวนเต็มทีใกล้เคียงที่สุดเช่นเดียวกับกรณีของผู้ถูกร้อง ซึ่งวิธีการคำนวณและปัดเศษสตางค์ของผู้ถูกร้องถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ใช้กันโดยทั่วไปในการคำนวณทางคณิตศาสตร์และในทางการค้าโดยทั่วไปไม่จำกัดแต่เพียงในตลาดผู้ให้บริการแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเท่านั้น รวมถึงมีการใช้ในการคำนวณตามกฎหมายบางฉบับด้วย เช่น พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ มาตรา ๔๖ วรรคห้า กำหนดหลักเกณฑ์ในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนว่า “...ในการคำนวณเงินสมทบของผู้ประกันตนแต่ละคนสำหรับเศษของเงินสมทบที่มีจำนวนตั้งแต่ห้าสิบสตางค์ขึ้นไป ให้นำเป็นหนึ่งบาท ถ้าน้อยกว่านั้นให้ปัดทิ้ง...”

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าวิธีการคำนวณและปัดเศษสตางค์ของผู้ถูกร้องเป็นพฤติกรรมที่มีการปฏิบัติมาก่อน อันเป็นการดำเนินการตามธุรกิจปกติ ประกอบกับผู้ถูกร้องมีการกำหนดราคาค่าธรรมเนียม

/โดยมีการ...

โดยมีการปิดเศษสตางค์ครั้งแรกตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๖๒ โดยมีการประกาศอัตราและตัวอย่าง การคำนวณค่าธรรมเนียมให้ทราบล่วงหน้า และกระทำต่อเนื่องมาถึงปัจจุบันโดยประกาศตัวอย่าง การคำนวณค่าธรรมเนียมให้ทราบในศูนย์ช่วยเหลือและศูนย์การเรียนรู้ผู้ขายบนเว็บไซต์และแอปพลิเคชัน ซึ่งถือเป็นแนวทางการค้าปกติในการแจ้งข้อมูลระหว่างผู้ถูกร้องกับผู้ขายในแพลตฟอร์ม จึงถือได้ว่าผู้ถูกร้อง มีการแจ้งถึงการกำหนดราคาค่าธรรมเนียมโดยมีการปิดเศษสตางค์ให้ผู้ร้องและผู้ขายรายอื่นทราบล่วงหน้า ตามแนวทางการค้าปกติของคู่กรณีแล้ว

มติคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ามีมติเป็นเอกฉันท์เห็นว่า พฤติกรรมกำหนดราคาค่าธรรมเนียม โดยมีการปิดเศษของผู้ถูกร้องไม่มีมูลอันเข้าลักษณะเป็นการกำหนดราคาค่าบริการอย่างไม่เป็นธรรม หรือ การปฏิบัติทางการค้าที่ไม่เป็นธรรม ตามมาตรา ๕๐ หรือมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. ๒๕๖๐ จึงยุติเรื่อง

คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า

๑๖ กันยายน ๒๕๖๔